

Reportatge

**Gerald
Durrell.
Escriure
envoltat de
miracles**

*Centenari del naixement de
l'autor de La meva família
i altres animals*

Alex Nogués
animal narrador

«Qui passa per la vida sense meravellar-se de tot el que veu, no es viu», va escriure Gerald Durrell.

«**Q**uin és el teu animal preferit?», va preguntar fa una bona pila d'anys la meua dona a la Júlia, la nostra neboda. Ella, que tot just començava a parlar, sense pensar-ho ni un segon, va respondre: «En Max!». Ho va fer amb tota la innocència i la sinceritat que només els infants atresoren. El seu animal preferit era en Max, el nostre fill, un any més petit que ella. Rere aquella resposta, que ens va fer i encara ens fa somriure, s'amaga una saviesa que, per desgràcia, eludeix la majoria dels éssers humans. Continuem instal·lats en l'autocomplaença i la falsedat de pensar-nos més propers als déus que als animals. Supèrbia, però, que no va afectar pas Gerald Durrell, escriptor i naturalista britànic, que va fer de l'animal humà i de les persones no humanes el centre de la seva vida.

Enguany es commemora el centenari del seu naixement i aquest article vol ser una celebració. De la seva figura, de la seva obra i del que la seva vida ens pot ensenyar. És possible que en llegir el seu nom t'hagi vingut al cap Corfú i la famosa trilogia de llibres que Gerald Durrell va escriure sobre la seva infantesa a l'illa grega, poc abans de l'esclat de la Segona Guerra Mundial. El primer dels llibres de la trilogia té per títol *La meua família i altres animals*, parafrasejat per la meua neboda sense saber-ho. Però anem a pams. Tornarem a parlar d'aquest llibre més endavant. Una vida extraordinària com la seva, és millor explicar-la unint els punts a l'inrevés, així que començarem pel final. Gerald Durrell va morir el 30 de gener de 1995 de septicèmia, després de lluitar contra un càncer de fetge. Acabava de fer setanta anys. Les

seves cendres van ser sepultades al zoo de Jersey, un petit paradís al qual, com veuràs, se sentia molt unit.

Un parell d'anys abans, en una entrevista televisiva, quan ja era un home famós i reconegut, li van preguntar si creia que era millor escriptor o conservacionista. Va respondre que, de fet, no es considerava escriptor. El seu germà, Lawrence Durrell, l'autor d'*El quartet d'Alexandria*, sí. «D'aquí a cinquanta anys els seus llibres es continuaran llegint, no pas els meus». «Potser soc un bon periodista de la natura», s'atrevia a dir. Li agradava pensar que si havia fet alguna cosa bona a la vida era la d'ajudar a protegir els animals que tant s'estimava. L'any 1963 havia fundat la Durrell Wildlife Conservation Trust, organització que encara avui, trenta anys després de la seva mort i sota la direcció de la seva dona, Lee McGeorge Durrell, lluita per la preservació dels hàbitats i la reintroducció d'animals en perill d'extinció.

Si tingués la sort de conversar amb ell, el primer que li diria és que estic fermament en desacord amb les seves paraules, perquè va ser un gran conservacionista, sens dubte, però també un gran escriptor. Ho demostra no només la seva prolífica i estimada obra, amb més de quaranta llibres publicats, sinó també, i per sobre de tot, la seva extraordinària habilitat narrativa, capaç de connectar de manera instantània amb el lector, atrapar-lo i fer-lo pujar als arbres, arrossegar-se de bocaterrosa, olorar el mar, gaudir d'una posta de sol... Amb el seu llenguatge ric, el seu enginy i la seva eloqüència, aconsegueix encisar-te, emocionar-te i fer-te riure. En especial, fer-te riure. Dins de la tradició anglosaxona de grans ...

- ... escriptors que fan de l'humor un art ple de subtilitats, Gerald Durrell mereix un espai al costat d'Oscar Wilde, Jerome K. Jerome, Mark Twain, Douglas Adams i Terry Pratchett.

«*Sempre he dit que no m'agrada escriure. Suposo que això no és estrictament cert. Del que no gaudeixo és de la disciplina autoinfligida d'escriure. Del que sí que gaudeixo és de la juxtaposició de paraules o l'amalgamació de frases per crear un efecte*». Durrell és un

narrador excels. Creador d'efectes especials dins de les nostres ments. Investigador de petites i grans commocions en qui el llegeix. I, encara avui, setanta anys després d'iniciada la seva carrera d'escriptor a qui no li agradava escriure, els seus llibres continuen llegint-se i són, de fet, més necessaris i benvinguts que mai.

Abans de la fundació, Gerald Durrell va tenir la gosadia de crear el seu propi zoològic. Un somni. Una realitat. El va començar a construir l'any 1959 a l'illa de Jersey, i ben aviat es va transformar en el referent d'una nova manera d'entendre els objectius i la raó de ser dels zoos: no pensats per distreure i fer diners, sinó per garantir la supervivència d'espècies en perill d'extinció, a través de programes de reproducció en captivitat, i per educar i transformar la mirada de la gent envers la natura. El gran poder de Gerald Durrell a través de l'escriptura, dels seus programes de televisió o de la seva fundació, era el de despertar l'interès per la natura en gent que no en tenia cap.

Va passar tota la joventut treballant amb animals. El 1946 era cuidador al zoo de Whipsnade. Ell, però, el que volia era veure món, així que va intentar enrobar-se en alguna de les moltes expedicions que els zoos organitzaven per anar a la recerca d'animals. Ningú no el va voler per la seva manca d'experiència, així que,

en complir els vint-i-dos anys, i amb els diners que va rebre de l'herència del seu pare, mort molts anys abans, va organitzar i finançar les seves primeres expedicions al Camerun i la Guaiana Britànica. Va tornar de la seva tercera expedició amb les butxaques ben escurades. Gràcies als consells de la seva primera dona, als contactes del seu germà i a l'ajuda econòmica de la seva mare, va poder escriure la primera narració per a la ràdio l'any 1951 i publicar *The overloaded Ark* (*L'Arca sobrecarregada*, mai traduïda al català), el seu primer llibre, l'any 1953, on narrava les seves experiències al Camerun. L'èxit d'aquest i altres llibres li va permetre finançar noves expedicions que el nodrien de noves històries per escriure nous llibres. Però, en els seus viatges, Gerald Durrell va veure de primera mà la degradació dels hàbitats de moltes de les espècies que capturava. I va entendre que els zoològics per als quals treballava no estaven fent la feina que calia. Els seus llibres eren una finestra a un món paradisiàc que s'esfondrava i que ho continua fent. Calia obrir els ulls dels lectors, les seves ments i els seus cors, però també, de manera urgent i pràctica, salvar de l'extinció una cada vegada més gran quantitat d'espècies.

L'any 1956 es va publicar *La meua família i altres animals*, la primera de les novel·les de la trilogia de Corfú. Aquests llibres ens permeten conèixer el Gerald Durrell infant. La intenció original fou compartir el naixement de la seva passió pel regne animal, però el fet d'incloure en la narració els seus germans Larry, Leslie i Margo, i la seva mare, Louisa Durrell, va transformar els llibres en una autobiografia hilarant i preciosa que aboca el lector a un estat d'enamorament constant per la vida.

Comparteixo aquí dues bones raons que haurien de bastar per persuadir-te de llegir aquests llibres si encara no ho has fet, o d'oferir-los a qualsevol adolescent que coneguis. La primera és una frase del mateix Gerald Durrell: «Si tingués el do de Merlí, donaria a cada infant el regal de la meua infantesa». I aquestes són les paraules del seu germà Larry després de llegir el llibre: «*Aquest és un llibre molt pervers, molt divertit i, temo, força verídica: el millor argument que conec per mantenir els infants de tretze*

El jove Gerald a Corfú amb el gos Roger.

“ A Durrell, li agradava pensar que si havia fet alguna cosa bona a la vida era la d'ajudar a protegir els animals que tant s'estimava ”

anys als internats i no deixar-los rondar per la casa escoltant les converses dels més grans».

Perquè has de saber que Gerald Durrell no va rebre una educació ortodoxa ni estricta. De fet, després de la mort del seu pare i d'una etapa grisa de dol i adaptació, la família Durrell es va traslladar de Bournemouth a Corfú, i un dels desencadenants que van provocar aquella decisió extravagant i atrevida va arribar el dia que la seva mare va decidir que en Gerald no tornaria a trepitjar l'escola. Els Durrell van viure a Corfú de 1935 a 1939. En Gerald tenia deu anys quan hi va arribar i va obrir-se a un món ple de llibertat, natura i descobriments. Molts passatges dels llibres de la trilogia de Corfú, de tan joiosos, fan fins i tot sospitar: i si en Gerald fos un personatge de ficció com ara Tom Sawyer i Huckleberry Finn a l'Illa Jackson, o Pippi Långstrump a la seva casa de Visby? *«De fulla a brot, d'eruga a papallona, de capgròs a gripau o granota. Vivia envoltat de miracles».*

Durant els primers sis mesos, en Gerald es va dedicar a voltar per l'illa i observar la natura amb la companyia del seu gos Roger, el seu mussol Ulisses i la seva gavina Alecko. Al llarg dels anys d'estada a l'illa, va tenir, però, uns quants tutors espontanis. Eren joves amics del seu germà gran, projectes d'escriptors que es volien menjar el món. Llegien plegats a la platja, estudiaven sota les oliveres o passaven les hores observant els ocells. Aquella educació desendregada va rebre dos esperons immillorables. Un va arribar de la mà del seu germà. Veient l'interès desmesurat d'en Gerry per les bèsties que els envoltaven, li va regalar un llibre de l'entomòleg Jean-Henri Fabre, gràcies al qual en Gerald va poder començar a entendre molts dels fenòmens que descobria. A més, la manera com Fabre narrava la vida dels insectes va engrandir la seva fascinació i va influir en la seva futura vocació. L'altre va prendre la forma, en paraules d'en Gerald, «d'un déu grec omnipotent, benigne i divertit». Theodor Stephanides, metge i naturalista i amic de la família, mai no va tractar en Gerald amb condescendència, sinó tot el contrari. Va ser, per a ell, un guia, un filòsof peripatètic de qui aprendre, una «enciclopèdia hirsuta», però, sobretot, un company, un col·lega científic amb qui explorar, investigar i deixar-se enlluernar per la infinita grandesa de la vida. Va ser l'adult que Rachel Carson considera necessari per cultivar l'espargiment dels infants. Aquell «amb qui compartir el sentit de la meravella i redescobrir junts l'alegria, l'expectació i el misteri del món on vivim».

«Qui passa per la vida sense meravellar-se de tot el que veu, no és viu», va escriure en Gerald.

Gerald Durrell va néixer a Jamshedpur, al Raj Britànic de l'Índia, el 7 de gener de 1925. El seu pare va morir molt jove, quan en Gerald tenia poc més de tres anys. Amb deu anys, va tornar a néixer a Corfú, on va redescobrir el sol, la natura i la llibertat, i va decidir que la fauna de cada racó del món seria part de la seva família. Somniava a tenir un zoo i el va construir. El va omplir d'animals, com una arca que permetés salvar-los del diluvi asfixiant de l'avarícia humana, va adonar-se que els zos no eren el que haurien de ser, i va ajudar a reinventar-los. I va escriure. Va escriure molt, sobre la seva vida, fascinant i fascinadora, i sobre la vida dels animals, incloent-hi les persones, que la van compartir i sublimar amb ell.

«Per dins soc un nen de dotze anys i per fora m'estic desintegrant com un arbre vell».

Llegim, si us plau, Gerald Durrell i tornem a somniar, els grans somnis, com fan els infants. Tenir el teu propi zoo. Viatjar per tot el món. Salvar de l'extinció totes les espècies del planeta. Oferim la lectura de Gerald Durrell als infants i als adolescents. Deixem que siguin lliures, transgressors i rebels. Que inventin i transitin pels seus camins, fora del camí. ●

L'any 1963, l'escriptor va fundar la Durrell Wildlife Conservation Trust.

Bibliografia recomanada

- La meua família i altres animals.* Trad. Josep Julià Ballbé. Empúries, 2022.
- Ocells, bèsties i parents.* Trad. Josep Julià Ballbé. Empúries, 2022.
- El jardí dels déus.* Trad. Jordi Arbonès. Viena, 2014 / Trad. Josefina Caball Guerrero. Empúries, 2025.
- Un lloro per al vicari i altres històries.* Trad. Jordi Arbonès. Viena, 2009.
- L'excursió i d'altres maremàgnams.* Trad. Jordi Arbonès. La Magrana, 2010.
- Yo mismo y otros animales.* Trad. María Luisa Balseiro Fernández-Campoamor. Alianza Editorial, 2025.